

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

Fakulta prírodných vied

Katedra geografie a regionálneho rozvoja

GEOGRAFICKÉ INFORMÁCIE

13

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

Fakulta prírodných vied

Katedra geografie a regionálneho rozvoja

Akademický klub Fakulty prírodných vied UKF v Nitre

VÁS SRDEČNE POZÝVA NA KONFERENCIU

•

TRENDY REGIONÁLNEHO ROZVOJA V EURÓPSKEJ ÚNII

medzinárodná vedecká konferencia pri príležitosti

50. výročia založenia Katedry geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Konaná pod záštitou dekana Fakulty prírodných vied UKF v Nitre

prof. RNDr. Ľubomíra Zelenického, CSc.

7.10.2009

Vedecký garant podujatia: Doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

Organizačný garant podujatia: Doc. PhDr. RNDr. Martin Boltižiar, PhD.

1. cirkulár

Máj 2009

Cieľom vedeckej konferencie je vytvoriť priestor na diskusné fórum, výmenu informácií, skúseností a prezentovanie výsledkov najmä z problematiky regionálneho rozvoja vedeckými a pedagogickými pracovníkmi ako aj zástupcami štátnej správy a územnej samosprávy.

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA PRÍRODNÝCH VIED
KATEDRA GEOGRAFIE A REGIONÁLNEHO ROZVOJA**

**GEOGRAFICKÉ INFORMÁCIE
13**

**TRENDY REGIONÁLNEHO ROZVOJA V
EURÓPSKEJ ÚNII**

NITRA 2009

GEOGRAFICKÉ INFORMÁCIE 13

Hlavný redaktor / Editor-in-Chief:

doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

Výkonný redaktor / Executive editor:

doc. RNDr. Alfred Krogmann, PhD.

Technické spracovanie / Computer typesetting:

Mgr. Martin Valach

Vydané s finančnou podporou Akademického klubu Fakulty prírodných vied UKF v Nitre.

Recenzenti sú uvedení za jednotlivými príspevkami.

Za obsahovú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Tlač: ŠEVT, a.s. Bratislava

ISSN: 1337-9453

ISBN: 978-80-8094-637-1

OBSAH**Miloš Bačík**

Ekonomická a sociálna štruktúra obyvateľstva Horehronia
 Economic and social structures of the population
 in the Upper-Hron Region 7

Stanislava Belešová

Klastre cestovného ruchu ako faktor regionálneho rozvoja
 Tourism clusters as a factor of regional development..... 22

Slavomír Bucher

Regionálny koncept rozvoja Chorvátska
 The regional concept of development in Croatia 27

Ján Hanušin

Zmeny vybraných zložiek prírodnej krajiny na území Trenčína
 Changes of selected natural landscape elements
 on the territory of the city of Trenčín..... 33

Katarína Holúbeková

Uplatňovanie systému manažérstva kvality
 v strediskách cestovného ruchu v Španielsku
 Application of quality management system
 in destinations in Spain..... 38

Pavel Hronček

Povrchové reliktty po ťažbe nerastných surovín
 v doline Lukavice vo Zvolenskej pahorkatine
 Surface relicts after row materials mining in Lukavica river valley
 in the Zvolenská pahorkatina hills..... 44

Dana Hübelová

Vývoj počtu obyvateľ České republiky
 Progress of the number of the population Czech republic 53

Andrea Jakubcová

Vysporiadanosť pozemkov ako jeden zo základných atribútov
 regionálneho rozvoja
 Property settlement of estates as one of the basic
 regional development attributes..... 58

Jana Jarábková

- Certifikácia ubytovacích zaraďení alokovaných na vidieku – nástroj zvyšovania kvality služieb
 Certification of rural accommodation – the tool for increasing of service quality..... 69

Alexandra Končalová, Alena Dubcová

- Využitie motivačných metód vyučovania v téme priemysel v kvarte osemročného gymnázia
 Motivational methods in teaching industry for the fourth – class students of an eight – year – grammar school 81

Jan Kopp, Marie Novotná, Jan Duben

- Bytová výstavba v kontextu kvality životního prostředí v České republice v letech 1997-2007
 Housing construction in the context of environmental quality in the Czech republic during period 1997-2007..... 87

Pavol Korec, Lucia Burdová

- Pozícia Bratislavы v regionálnej štruktúre Slovenska
 (Dôsledky pozície Bratislavы pre vývoj jej priestorovej štruktúry)
 Position of Bratislava in regional structure of Slovakia (Influence of Bratislava's position on development of its spatial structure)..... 94

Alfred Krogmann

- Pútnický cestovný ruch na príklade mesta Nitra
 Pilgrimage tourism based on Nitra town example..... 102

Viliam Lauko, Miroslava Krasňanová

- Vývoj a transformácia priemyslu na Slovensku
 Príkladová štúdia okresov Trenčín a Nové Mesto nad Váhom
 The development and transformation of the slovak industry
 Case study: the districts of Trenčín and Nové Mesto nad Váhom..... 108

Antonín Věžník, Ondřej Konečný, Hana Svobodová

- Analýza dotačných možností zemědělců ČR
 ANalysis of subsidy possibilities of czech farmers..... 116

Libor Lnenička

- Nové formy cestovního ruchu v České republice
 New forms of tourism in the Czech republic..... 123

Eva Michaeli, Martin Boltižiar

Geoekologická štruktúra krajiny a haldy hutníckeho odpadu lúženca pri Seredi

Geoecological structure of landscape and the dump of technological waste (Fe – concentrate) at Sered' 129

Svatopluk Novák

Rozvoj kartografické gramotnosti a komunikační úrovně mapy

Forming of the cartographical skills and the communication levels of a map 145

Viera Papcunová, Ivana Gecíková, Jozef Mušák

Technická infraštruktúra ako dôležitý faktor rozvoja vidieckych obcí

Technical infrastructure as a important factor of development of rural municipalities 151

Katarína Pavličková, Jana Balážová

Environmentálne aspekty rozvoja mikroregiónu „Horné Záhorie -

Unín“

Environmental aspects of the development of microregion „Horne Zahorie – Unin“ 157

Norbert Polčák, Jozef Krnáč, Oliver Bochníček

Klimatickogeografické možnosti zhodnotenia vетerných pomerov

Podunajskej nížiny pre potreby výstavby vетerných elektrární.

Climatological and geographical possibilities of wind conditions evaluation at Podunajska lowland for wind mast building 163

Kristína Pompurová

Skúmanie atraktívnosti slovenska ako cieľového miesta cestovného

ruchu podľa geografického prístupu

Slovakia tourist attractiveness research

from geographical point of view 176

Aleš Ruda

Návrh strategie pro rozvoj udržitelného cestovního ruchu v regionu

Nízkého Jeseníku

Strategy proposal for sustainable tourism development

in the region of the Nízký Jeseník highlands 184

Štefan Soták, Peter Borsányi

Klimatický potenciál Banskobystrického kraja pre využitie slnečnej energie

Climatic potential of Banská Bystrica region for solar energy utilisation.....

192

Hana Svatoňová, Jaromír Kolejka

Využití geodatabází pro řešení krizových situací v České republice.....

200

Martin Stehlík

Kartografické vyučovací prostředky a jejich využitelnost ve výuce

Cartographic education mediums and their using in education.....

214

Martina Škodová, Alfonz Gajdoš

Regionálny rozvoj vs. pustnutie krajiny na príklade Španej doliny

Regional development vs. running wild of the landscape

on the example of Špania dolina.....

220

Jaroslav Vencálek

Genius krajiny a marné volání po nové hodnotové orientaci
v regionálním rozvoji

Genius regionis and vain call for a new value orientation in regional
development.....

229

Anna Vráblová, Alena Dubcová

Potenciálne príležitosti a hrozby ekoturizmu

Potential opportunities and threats of ecotourism .....

234

Hubert Žarnovičan, Martin Labuda

Reálna lesná vegetácia - jeden z predpokladov rozvoja vidieckej turistiky vo východnej časti Myjavskej pahorkatiny

Real forest vegetation -one of the assumptions of rural tourism
development in the east part of Myjava hill-country.....

242

REGIONÁLNY KONCEPT ROZVOJA CHORVÁTSKA

Slavomír Bucher

Abstract

Today, many countries motivated by numerous benefits decide to develop natural collaboration. The regional movement is discussed in both historical and current developmental context. The intention is to shed light upon its natural process quality and defend its positive role in the economic life and political constitution of the modern Croatia state. Finally, the characteristics of the actual regionalization in Croatia have been analysed and an attempt of defining the functional regionalization of the country in the contemporary circumstances at the beginning of the 21st century has been given.

Keywords: Croatia, NUTS region, nodal-functional regionalization, territorial organization, polarization

Úvod

Základné princípy regionálneho rozvoja boli formulované v medzivojnovom období prevažne v anglosaskej literatúre. Prvé úvahy a koncepty o regionálnom rozvoji formulovali vo svojich prácach Roxby (1926). Po 2. svetovej vojne vzniklo niekoľko koncepcíí a prístupov k riešeniu problému regionálneho rozvoja. Môžeme spomenúť Whittleseya (1954), Paasiho (1986). Začiatkom 90. rokov autori ako Pohl (1993), Trift (1993), Nuhn (1997), ktorí sa zaoberali regionálnym rozvojom, využívajú novú teoretickú bázu územnej regionalizácie, založenú prevažne na opisných a deterministických metódach.

Nomenklatúrne priestorové štatistické jednotky (NUTS) na hierarchickej úrovni reprezentujú teritoriálnu regionalizáciu EU vnútri nacionálnych, regionálnych alebo administratívnych hraníc štátov EU.

Základnou úlohou tohto článku je predstaviť možnosti a varianty štatistickej regionalizácie Chorvátska na úrovni NUTS II. Výsledná regionalizácia predpokladá splnenie nasledovných kritérií: kritérium Eurostatu ohľadne počtu obyvateľov, maximalizácia finančných opatrení pri čerpaní štrukturálnych fondov v dlhodobom horizonte a kritérium homogénnosti jednotlivých regiónov.

Teoreticko-metodologické aspekty regionalizácie Chorvátska

Aspektmi regionalizácie Chorvátska a jej problémami sa zaoberal Roglić (1955), ktorý rozdelil Chorvátsko na 4 makroregióny: mediteránsky, horský, západopanónsky a východopanónsky makroregión. Začiatkom 60.rokov Roglić

(1962) vysvetlil a navrhol teoretický prístup, ktorý ponúkal praktickú aplikáciu s využitím 2 modelov geografickej regionalizácie, t. j. „fyziognomickú“ a „funkčnú“ regionalizáciu Chorvátska, pričom diferencoval priestor Chorvátska na makro, mezo a mikroregióny. V roku 1964 vypracoval podrobnejšiu geografickú regionalizáciu jadranského pobrežia Chorvátska.

V roku 1973 na základe funkčno-nodálnej regionalizácie komplexne vyčleňuje:

- makroregionálne centrá (viac ako 100 000 obyvateľov)
- regionálne centrá I. rádu (20 000 – 50 000 obyvateľov)
- regionálne centrá II. rádu (10 000 – 20 000 obyvateľov)
- mestá bez funkcie regionálneho centra
- potenciálne regionálne centrá (menej ako 10 000 obyvateľov)
- gravitačné a záujmové väzby s regionálnymi centrami
- hranice makroregiónov
- územia s výrazným gravitačným vplyvom viacerých regionálnych centier
- potenciálne regionálne konurbácie

Teóriu pólov rastu a nový koncept polarizovaných regiónov ako aj koncept jadro-periféria rozvíjal a interpretoval na území Chorvátska Vresk (1996a) a Njegač (1991).

Vreskom (1996b) a Njegačom (2000) boli do značnej miery prediskutované a aplikované rôzne nové teoretické prístupy ako sú politicko-ekonomicke (koncept jadro-periféria), humanisticko-fenomenologické (kultúrne charakteristiky regiónov) a štrukturalisticko-teoretické (model sociálne interakcie).

Njegač významne prispel k regionalizácii Chorvátska na základe modelu jadro-periféria, čoho výsledkom bola separácia regiónu hlavného mesta Záhreb ako samostatné jadrové územie, ktoré sa diferencuje od ostatných periférnych regiónov rozdelených podľa stupňa socioekonomickeho rozvoja.

Spomedzi ďalších autorov zaobrajúcich sa regionálnym rozvojom Chorvátska môžeme spomenúť geografa Magaša (2000), kulturológa Ježića ako aj experta v oblasti regionálneho plánovania Marinovića, ktorí sa zaobrali priestorovým a sociálnym rozvojom Chorvátska.

Územno-správne členenie Chorvátska

Podľa popisu obyvateľstva z roku 1991, bola sídelná štruktúra v Chorvátsku organizovaná v 6 694 sídlach (2006 to bolo 6751 sídiel). Z tohto počtu malo v roku 2007 status mesta celkovo 127 sídiel. Celkovo 54,4 % obyvateľov žilo v mestských sídlach a 45,7 % vo vidieckych sídlach.

Urbanizácia Chorvátska bola úzko spojená s industrializáciou a rozvojom dopravy ako aj turizmu, najmä v prímorských oblastiach ako sú regióny Istra a Dalmácia.

Súčasné teritoriálne usporiadanie tvoria župy (21), općiny (429) a mestá (127). Na základe modelu funkčno-nodálnej organizácie môžeme na území Chorvátska identifikovať celkovo 7 typov sídel.

1. Makroregionálne sídla, viac ako 1000 000 obyv. (Zagreb, Rijeka, Split, Osijek)
2. Regionálne sídla, od 50 000 – 99 999 obyv. (Pula, Slavonski Brod, Karlovac, Zadar)
3. Subregionálne sídla I. rádu, od 20 000 – 50 000 obyv. (Dubrovnik, Šibenik, Koprivnica, Virovitica, Požega)
4. Subregionálne sídla II. rádu, od 10 000 – 20 000 obyv.
5. Subregionálne sídla III. rádu, od 5 000 – 10 000 obyv.
6. Subregionálne strediská IV. rádu, od 2 000 – 5 000 obyv.
7. Mikroregionálne strediská, menej ako 2 000 obyv.

Regionálny rozvoj na lokálnej úrovni predpokladá trvalo udržateľný rozvoj založený na symbióze všetkých zložiek krajinné sféry.

Ako má vyzerat' optimálna regionalizácia Chorvátska?

Viacerí autori sa snažili analyzovať a generalizovať chorvátske župy ako homogénne priestorové jednotky s cieľom prispôsobiť ich jednotnej štatistike NUTS II regiónov. Tieto župy boli analyzované na základe demografických, sociologických a ekonomických kritérií (spolu 22 premenných).

Výsledkom týchto analýz vzniklo spolu osem variant štatistickej regionalizácie Chorvátska na úrovni NUTS II regiónov, ktoré splňali jednotlivé kritéria EU pre NUTS II regióny.

Pri podrobnejšom pohľade na danú problematiku môžeme generalizovať jednotlivé varianty na štyri pričom dostávame nasledujúcu priestorovú regionalizáciu Chorvátska.

Prvý variant uvažoval o troch samostatných štatistických regiónoch: región mesta Záhreb, kontinentálne Chorvátsko, jadranské Chorvátsko. V každom z týchto región je rôzny počet žúp.

Druhý variant uvažoval taktiež o troch regiónoch NUTS II, pričom k samotnému mestu Záhreb budú pripojené župy nachádzajúce sa v strednom Chorvátsku. Dostávame nasledujúce regióny NUTS II: stredné Chorvátsko, východné Chorvátsko a jadranské Chorvátsko.

Tretí variant uvažoval o rozdelení Chorvátska na štyri základné štatistické regióny NUTS II, a to na: región hlavného mesta Záhreb, stredné Chorvátsko, východné Chorvátsko a jadranské Chorvátsko.

Posledný štvrtý variant uvažoval len o dvoch regiónoch NUTS II, ktoré predstavujú oblasť panónskeho Chorvátska a jadranského Chorvátska.

Každý spomenutý variant má svoje nedostatky. Hlavnou nevýhodou je konkurencie dvoch makro regionálnych centier (Rijeka a Split) v jednom regióne NUTS II – jadranské Chorvátsko.

Napokon však došlo ku konsenzu medzi vládou Chorvátska a Eurostatom, kde bolo schválené, že Chorvátsko ako región NUTS I sa delí na 3 NUTS II regióny: jadranské Chorvátsko, panónske Chorvátsko a severozápadné Chorvátsko. Aj pri tomto konečnom delení sa vyskytol problém v regióne severozápadného Chorvátska, pretože samotné mesto Záhreb prevyšuje svojím ekonomickým rozvojom ostatné regióny v štáte. Z toho vyplýva, že ak by v blízkej budúcnosti Chorvátsko bolo členom EU, nemôže tento región čerpať zo štrukturálnych fondov EU.

Regióny NUTS III sú na 50 % totožné s chorvátskymi župami. Aby sa aj na tomto stupni dosiahla zhoda s európskou legislatívou (minimálne 150 000 obyv.) je nutné jednotlivé župy zlúčiť a vytvoriť menší počet regiónov splňajúcich štatút NUTS III regiónu. Na úrovni NUTS III môže teoreticky vzniknúť 11 regiónov, ktoré splňajú štatistické kritériá pre vymedzovanie regiónov NUTS III. Sú to nasledovné župy (ku ktorým sa môžu pripojiť susedné, ktoré nespĺňajú kritérium pre vymedzenie regiónu NUTS III): Istarská, Primorsko-goranská, Zadarská, Splitsko-dalmátska, Sisačko-moslavačka, Brodsko-posavská, Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska, Varaždinska, Zagrebačka župa a mesto Záhreb.

Záver

Tendencie súčasného regionálneho rozvoja Chorvátska poukazujú na nejednotný proces polarizácie v krajinе. Na území Chorvátska už dlhší čas prevládajú kontinuálne problémy spojené s územno-správnou organizáciou, najmä však s funkčnou a fyzicko-geografickou divergenciou jednotlivých regiónov Chorvátska. Hľadanie optimálneho modelu regionálnej samosprávy je často spojený s častými zmenami v rámci územno-správneho členenia štátu.

Podpora budovania stratégie regionálneho rozvoja, formulovanie základných cieľov regionálnej politiky, ktorá je podporená štátou a lokálnou správou umožní Chorvátsku stať sa plnoprávnych členom EU.

Literatúra

- Roxby, P. M.** 1926. The theory of Natural Regions. Geography 18, 1926, pp. 276-382.
- Whittlesey, D.** 1954. The Regional Concept and the Regional Method, Chapter II. In: American Geography, Inventory and Prospects, Syracuse, 1954, pp. 19-68.

- Paasi, A.** 1986. The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of region and the constitution of regional identity. *Fennia*, 164, 1, Helsinki, 1986, pp. 105-145.
- Pohl, J.** 1993. Regionalbewusstsein als Thema der Socialgeographie. *Münchener Geographische Hefte*, Nr. 52, 1993, München.
- Trift, N.** 1993. For a new regional geography. 3. *Progress in Human Geography*, Nr. 17, 1, 1993.
- Nuhn, A.** 1997. Globalisierung und Regionalisierung im Weltwirtschaftsraum. *Geographische Rundschau*, Nr. 49, H. 3, 1997.
- Roglić, J.** 1955. Prilog regionalnoj podjeli Jugoslavije. *Geografski glasnik*, Nr. 16-17, Zagreb, 1955, pp. 9-20.
- Rogić, V.** 1962. Fizionomska i funkcionalna regionalizacija Hrvatske. *Zbornik VI. Kongresa geografov FLRJ*, 1962, Ljubljana.
- Rogić, V.** 1964. Geografska regionalizacija primorja. *Zbornik VII. kongresa geografa SFRJ*, Zagreb, 1964, pp. 119-131.
- Rogić, V. 1973.
- Rogić, V.** 1973. Regionalizacija Jugoslavije. *Geografski glasnik*, 35, Zagreb, 1973, pp. 13-28.
- Vresk, M.** 1996a. Funkcionalna struktura i funkcionalna klasifikacija gradova Hrvatske. *Geografski glasnik*, 58, Zagreb, 1996, pp. 51-67.
- Vresk, M.** 1996b. Urbanizacija i polarizirani razvoj Hrvatske. *Zbornik I. hrvatskog geografskog kongresa*, Zagreb, 1996, pp. 66-73.
- Njegač, D.** 1991. Neki pokazatelji polariziranog razvoja Hrvatskog zagorja. *Acta geographica*, 26, Zagreb, 1991, pp. 79-97.
- Njegač, D.** 2000. Regionalna struktura Hrvatske. *Zbornik II. hrvatskog geografskog kongresa*, HGD, Zagreb, 2000, pp. 191-200.
- Magaš, D.** 2000. Suvremeni problemi prostornog razvoja Hrvatske. *Zbornik II. hrvatskog geografskog kongresa*, HGD, Zagreb, 2000, pp. 305-316.

THE REGIONAL CONCEPT OF DEVELOPMENT IN CROATIA

Resumé

Efficient regional policy presupposes well defined policy subject, strategic goals, programs, measures, monitoring and well coordinated barers. Croatian regional policy fulfills none of these. Effects of the measures have not been monitored on national nor on county level. Besides, majority of counties, municipalities and towns are unable to perform their public functions.

The analysis of the regional influences and particularly of macroregional influences of some centres in Croatia has so far been generally connected with the traditional scheme of four macroregional centres. However the form, size and

variety of the national territory point to the necessity of creating more practical models, which has negatively influenced up to now or almost made impossible an even development of the country, opening real demographic and economic-geographic cavities on the influence peripheries of macroregional centres.

Mgr. Slavomír Bucher,

Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta humanitných a prírodných vied,
Prešovská univerzita, ul. 17. Novembra 1, 081 16 Prešov,

E – mail: slavobucher@yahoo.com

Recenzovala: doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

ĎAKUJEME SPONZOROM:

Akademický klub Fakulty prírodných vied UKF v Nitre

Alfarent

Enermont

Heineken Slovensko

NISYS

Tauris Nitria

Víno Nitra

Hlavný redaktor / Editor-in-Chief:

doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

Výkonný redaktor / Executive editor:

doc. RNDr. Alfred Krogmann, PhD.

Redakčná rada / Editorial board:

doc. PhDr. RNDr. Martin Boltižiar, PhD.

doc. RNDr. Eduard Hofmann, CSc.

prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.

doc. RNDr. Jaromír Kolejka, CSc.

RNDr. Hilda Kramáreková

prof. RNDr. Jaroslav Mazúrek, CSc.

PhDr. Mgr. Hana Svatoňová, PhD.

Technické spracovanie / Computer typesetting:

Mgr. Martin Valach

Recenzenti sú uvedení za jednotlivými príspevkami.

Za obsahovú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Vydala: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Schválené vedením FPV UKF v Nitre dňa

Edícia:

Rok vydania: 2009

Číslo: 1

Ročník: 13

Vychádza jedenkrát ročne

Náklad: 200 ks

ISSN: 1337-9453

ISBN: 978-80-8094-637-1

ISSN 1337-9453

ISBN 978-80-8094-637-1

A standard linear barcode representing the ISBN number 9788080946371.

9 788080 946371